

2009
COMMERCE & ACCOUNTANCY - I (Optional)
वाणिज्य व लेखाशास्त्र - I (वैकल्पिक)

100113

Standard : Degree

स्तर : पदवी

Total Marks : 200

एकूण गुण : 200

Nature : Conventional

Duration : 3 Hours

स्वरूप : पारंपारिक

कालावधी : 3 तास

Note :

सूचना :

- (i) Answers must be written either in English or in Marathi.
उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.
- (ii) Question No. 1 is Compulsory. Of the remaining questions, attempt any four selecting one question from each section.
प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून कोणतेही चार सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.
- (iii) Figures to the RIGHT indicate marks of the respective question.
उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
- (iv) Use of log table, Non-Programmable calculator is permitted, though any other Table/Code/Reference book are not permitted.
लॉग टेबल तसेच नॉन-प्रोग्रॅमेबल कॅलक्युलेटर वापरायला हरकत नाही, पण इतर टेबल/कोड/संदर्भिय पुस्तकाच्या वापराला परवानगी नाही.
- (v) Make suitable assumptions, wherever be necessary and state the same clearly.
जिथे-जिथे आवश्यक आहे तिथे-तिथे सोयीस्कर गृहीते घ्या. व तसा स्पष्ट उल्लेख करा.
- (vi) Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.
ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे, तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- (vii) Credit will be given for orderly, concise and effective writing.
नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.
- (viii) Candidate should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.
उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
- (ix) For each slab of 10, 15 and 20 marks, the examinee is expected to write answers in 125, 175 and 250 words respectively.
प्रत्येकी 10, 15 आणि 20 गुण असलेल्या प्रश्नांची उत्तरे परिक्षार्थीकडून अनुक्रमे 125, 175 आणि 250 शब्दांमध्ये अपेक्षित आहेत.
- (x) In case of any ambiguity, English version will be considered as authentic.
कोणत्याही प्रकारच्या संदेहाच्या स्थितीत, इंग्रजी भाषांतर ग्राह्य समजले जाईल.

P.T.O.

1. Answer any four of the following :

खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Explain the conditions of AS - 6 for providing depreciation. 10
ए एस - 6 च्या घसारासंदर्भात अटी स्पष्ट करा।
- (b) Write a note on Taxable Services under Service Tax Act 1994 and Tax deducted at source. 10
सेवाकर कायदा 1994 अंतर्गत करदेय सेवा आणि उत्पन्नातून कराची कपात यांवर टीपा लिहा.
- (c) What is inventory management ? Explain the operative objectives of inventory management. 10
शिलकी माल व्यवस्थापन म्हणजे काय ? शिलकी 'माल' व्यवस्थापनाचे क्रिया-प्रक्रियात्मक उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (d) Explain the normal segments of a money market. 10
नाणे बाजाराचे सामान्य विभाग स्पष्ट करा.
- (e) Explain the rights of the auditor of a company. 10
कंपनीच्या लेखापरिक्षकाचे अधिकार स्पष्ट करा.

SECTION - A

विभाग - A

2. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Explain the following terms in relation to holding company : 15
Holding Company, Subsidiary Company, Minority Interest, Capital Profit, Revenue Profit, Capital Reserve.
सुत्रधारक कंपनीच्या अनुषंगाने पुढील 'संज्ञा' स्पष्ट करा :
सुत्रधारक कंपनी, सहकारी कंपनी, अल्पसंख्याकाचे हित, भांडवली नफा, महसुली नफा, भांडवली निधी.

- (b) What is cost accounting ? Differentiate between financial accounting and cost accounting.

परिव्यय लेखन पद्धती म्हणजे काय ? आर्थिक लेखन पद्धती व परिव्यय लेखन पद्धतीमधील फरक स्पष्ट करा.

- (c) Distinguish between standard costing and budgetary control. Explain the following terms : 15

Material cost variance, Material usage variance, Material price variance, Labour cost variance, Labour rate variance, Labour efficiency variance.

प्रमाणित परिव्ययांकन आणि अर्थसंकल्पीय (अंदाजपत्रकीय) नियंत्रण यांतील फरक स्पष्ट करा. खालील अंतर (विचलन) स्पष्ट करा.

सामुग्री परिव्यय अंतर, सामुग्री वापर अंतर, सामुग्री मूल्य अंतर, श्रम परिव्यय अंतर, श्रम दर अंतर, श्रम कार्यक्षमता अंतर.

3. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Differentiate between internal reconstruction and external reconstruction of company. Explain the various forms to alter the capital in internal reconstruction of a company. 15

कंपनीचे अंतर्गत पुनर्रचना व बाह्य पुनर्रचना यांतील फरक स्पष्ट करा. अंतर्गत पुनर्रचनेत भांडवलात बदल करण्याचे विविध मार्ग स्पष्ट करा.

- (b) Describe briefly the main features of process costing. Compare process costing with job costing. 10

प्रक्रिया परिव्ययांकन पद्धतीचे मुख्य वैशिष्ट्ये थोडक्यात वर्णन करा. प्रक्रिया परिव्ययांकन पद्धतीची कार्यव्ययांकन पद्धतीशी तुलना करा.

- (c) Explain the following terms in relation to marginal costing : 15

Break even point, Profit volume ratio, Margin of safety, Contribution.

Explain the tools and techniques of cost reduction.

सिमांत परिव्यय पद्धतीच्या अनुषंगाने खालील संज्ञा स्पष्ट करा :

समविच्छेदन बिंदु, लाभ परिमाण अनुपात, सुरक्षा सीमा, अंशदान.

परिव्यय घटीचे साधने व तंत्रे स्पष्ट करा.

SECTION - D
विभाग - D

8. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Write a note on 'ploughing back of profit'. 10
'नफ्याची पुनर्गुंतवणूक' यांवर टीपा लिहा.
- (b) Explain the functions of Industrial Credit and Investment Corporation of India (ICICI). 10
भारतीय औद्योगिक पत व गुंतवणूक महामंडळाची कार्ये स्पष्ट करा.
- (c) Write a note on 'International Monetary Fund'. 10
'आंतरराष्ट्रीय नाणे निधी' यांवर टीपा लिहा.
- (d) Explain the monetary policy of Reserve Bank of India in recession period. 10
रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाचे मंदीच्या काळातील चलन विषयक धोरण स्पष्ट करा.

9. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Explain briefly players in the primary capital market. 10
प्राथमिक भांडवल बाजारातील सहभागी घटक थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (b) Explain briefly functions of capital market in India. 10
भारतीय भांडवल बाजाराची कार्ये थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (c) Explain briefly the role of SEBI concerning investors. 10
गुंतवणुकदारा संदर्भात सेबीची भूमिका थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (d) Write a note on 'Credit Rating and Information Services of India Limited' (CRISIL). 10
'भारतीय पतमापन आणि माहिती सेवा मर्यादित' (क्रिसिल) यांवर टीपा लिहा.

- o O o -

SECTION - B

विभाग - B

4. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Explain briefly the provisions regarding set off and carry forward losses, under Income Tax Act, 1961. 10
आयकर कायदा 1961 नुसार तोटा भरून काढणे आणि तोटा पुढे ओढणे यासंदर्भातील तरतुदी थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (b) What is investigation ? Distinguish investigation from audit. Explain the different purposes of investigation. Is auditor an investigator ? Explain. 15
अनुसंधान म्हणजे काय ? अंकेक्षण (लेखापरिक्षण) व अनुसंधान मधील फरक सांगा. अनुसंधानाचे उद्देश स्पष्ट करा. अंकेक्षक हा अनुसंधानक आहे का ? स्पष्ट करा.
- (c) What are the objectives of auditors report ? Explain in briefly the contents of auditor report. Explain the features of auditing of computerised accounts. 15
लेखापरिक्षकाच्या अहवालाचे उद्देश कोणते ? लेखापरिक्षकाच्या अहवालातील घटक थोडक्यात स्पष्ट करा. संगणकीय लेखापरिक्षणाचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

5. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Define the following terms as per Income Tax Act, 1961 : 10
Income, Agriculture income, Previous year.
What is residential status of an individual ? Explain briefly.
आयकर कायदा 1961 नुसार खालील संज्ञांची व्याख्या सांगा :
उत्पन्न, शेतीपासून उत्पन्न, करपूर्व वर्ष.
व्यक्तीचा निवासी दर्जा म्हणजे काय ? थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (b) Explain the fundamental principles of ideal internal check system. Suggest a suitable system of internal check for recording cash receipts and cash payments. 15
आदर्श अंतर्गत तपासणीची मूलभूत तत्वे स्पष्ट करा. रोख प्राप्ती व रोख पैसा देणे (रोख शोधन) या साठी योग्य अंतर्गत तपासणी पद्धत सुचवा.
- (c) What are the special points to be kept in view while auditing a hospital run by trust and educational institutions ? Explain. 15
धर्मदाय संस्थेने चालविलेले रुग्णालय आणि शैक्षणिक संस्थेचे लेखा-परिक्षण करतांना लक्षात घ्यावयाचे विशेष मुद्दे कोणते ते स्पष्ट करा.

P.T.O.

SECTION - C
विभाग - C

6. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) What is financial analysis ? Explain the procedure of financial analysis. 10
आर्थिक (वित्तीय) विश्लेषण म्हणजे काय ? आर्थिक विश्लेषणाची पद्धती स्पष्ट करा.
- (b) In what manner is the discounted cash flow technique useful in capital budgeting decisions ? 10
भांडवली अर्थसंकल्पन निर्णयात 'शेष सामुग्रीचे मुल्य' हे तंत्र कसे उपयुक्त आहे ?
- (c) (i) Define the term 'Risk and Uncertainty' with examples. 5
'धोका आणि अनिश्चितता' या संकल्पना उदाहरण देऊन स्पष्ट करा.
- (ii) Explain briefly the different methods of marketing business securities. 5
व्यवसायाच्या भागांची विक्री करण्याच्या पद्धती थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (d) Write a note on types of leverage. 10
'गुणक लाभ प्रकार' यांवर टीपा लिहा.

7. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Define financial management. Explain the objectives of financial management. 10
वित्त व्यवस्थापन म्हणजे काय ? वित्त व्यवस्थापन कार्याचे उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- (b) Explain the concept and nature of capital budgeting. 10
'भांडवली अर्थसंकल्पन' ची संकल्पना व स्वरूप स्पष्ट करा.
- (c) (i) Write a note on 'cost of debt'. 5
'कर्जभांडवलावरील परिचय' यांवर टीपा लिहा.
- (ii) Explain in brief the external factors determining the dividend policy. 5
लाभांश धोरण ठरविणारे बाह्य घटक थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (d) Explain any two theories of capital structure. 10
भांडवल संरचनेचे कोणतेही दोन सिद्धांत स्पष्ट करा.

P.T.O.